

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Tractatus V. De Emptione, & venditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

famulus non servivit, ab ipso demere, illum-
que dimittere; Sicuti enim votum jejunandi
huic anno, vel huic diei addictum, anno, vel
die transacto, non amplius obligat, ita Con-

ductio, & Locatio, sive domus v. g. sive
famulatus pro hoc anno, vel die, iis exactis,
non amplius obligant.

FINIS TRACTATUS QUARTI.

TRACTATUS V. DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

Remissivè.

E hoc argumento late, & plu-
ribus egi in libris a Decalogi:
quare ibi dicta non sunt a me
repetenda, nisi fortè Typo-
graphus velit totam illam tra-
ctationem hic ad Lectoris
commodum transcribere, quod certè non re-
cularem.

*An Vino vendendo misceri aliquando possit
aqua.*

Ne autem inutile sit hujus Tractatus me-
minisse, libet sequentem difficultatem per-
tinentem ad Venditionis, Emptionisque
argumentum, diligenter excutere.

§. Unicus.

*An Vinum aqua dilutum possit aliquando vendi
pretio vini puri?*

Dixi b alibi in hanc sententiam. *An
immisceri aliquid possit rei extraordina-
ria bonitatis, & conflatum sic redditum aequale
ceteris, taxato pretio, vendere, ut frumentum
electum mixtum ordeo, vinum generosum mix-
tum aqua?*

*Respondéo, Concederem id aliquando frumen-
to, vix unquam vino.*

2. Hæc ibi dixi, nunc verò, re diligenter
expensa sic ajo: *Concederem id aliquando fru-*

mento, nunquam vino. Ita communiter de vi-
no, Doctores. e Rationes multæ ad id asse-
rendum me urgent.

2. Primò. Ideo pro vino puro vendere
posses, ut ais, vinum aqua dilutum, taxato,
vel communi pretio, quia per aquam illud
reddis æquale vino, quod in eodem foro
venditur: tuum enim valde generosum facis,
ex aqua, simile communi vino debili. At
omnino falsum est, vinum sic reddi æquale,
vel simile vino communi: Ergo caput non
habet, unde æquali pretio vendere possis.

Minor adeo vera est, ut potius explicatio-
ne indigeat, quam probatione. Vinum tuum
est conflatum ex vino, & aqua: Vinum forti
est vinum solum. Ergo tuum non est reddi-
tum huic æquale, vel simile. Licet enim igno-
ranti mitionem, æquale, vel simile appareat,
verè tamen hujusmodi non est; sicuti manus
Jacob, quæ apparebant manus Esau, verè ta-
men manus Esau non erant. Quæadmodum
ergo, nisi ibi latuisset Mysterium, verè Jacob
parentem decepisset, ita tu decipis Ementem.

4. Atque hinc emergit secunda ratio du-
cta ex involuntario. Si Emptor adverteret,
in vino adesse aquam, communiter nollet,
illud sic emere, Emens enim vinum, substan-
tiam vini petit, non substantiam aliam. Er-
go involuntariè tuum vinum emit, ergo tu
iniquè vendis. Dico (communiter) nam esto
aliqui de hac mitione nil fortè laborent, cer-
tè in tanta copia Ementium semper non pau-

Gggg 3 ci

c Petr. de
Ledes. Re-
bell. Salas,
Med. Mol.
Nav. Ro-
dr. Azor.
quos citat
Dianap. l.
iv. 8. Ref.
51.

ci nollent sic emere. Saltem igitur hos, qui involuntarii sunt, decipis.

5. Tertio, etiam si concedatur (quod tamen minime concedi, dicam mox nu. 13.) te non obligari ad restitutionem, si quando das tuum vinum, quod mistum illa aqua vere tanti pretii aestimetur, quanti tu vendis: At quis te liberabit à peccato, quo per dolum, & fraudem eumentem inducis ad emendum? Si ego te fraude, vel vi, vel metu compellam ad emendum meum v. g. Equum, iusto, immò modico pretio, quo valet, nonne sum tibi injurius, & contra te pecco, dum fraudem induco, vel timorem incutio?

6. Quarto. Quia magna est disparitas inter vinum, & frumentum, illique similia, unde concedere, aliquando possumus mistionem illam frumento, aqua autem infusionem nunquam vino. Disparitas autem est duplex. Prima. Quando in frumento, quod communiter venditur in foro, adest aliqua Ordei v. g. vel lolii pars illi commista, tuum autem sit sincerum, & purum, si Ordeum, vel lolium, vel quid simile ad das tuo (nam addere terram, arenam, vel quid omnino diversum, quod simile non est in frumento fori, non concedo) æquale, ac simile facis tuum illi, quod venditur communiter in foro, quod æquè mistum est Ordeo, lolioque. At non ita in vino, cui admisceatur aqua. Vinum enim fori est sola substantia vini, non ita tuum, quod à te factum est vinum, & aqua. Hinc facile concedam, posse te vino generoso admiscere vinum tenue (nisi aliud obftet) sic enim reddere illud potes æquale vino communi, non verò, aquam, quæ est peregrina substantia à vino. Dixi (nisi aliud obftet.) Nam, si ad sit lex v. g. ne vinum unius Regionis vendatur tanti, quanti venditur vinum alterius, sane tunc non posset fieri mistio illius vini cum hoc, illudque pretio hujus vendi: ut ex se patet. Sed hæc est alia quæstio, de qua alibi. Præterea, si vinum fori communiter venderetur mistum aqua, concedam, licere tibi aquam immiscere tuo generoso, & puro vino, quia sic facis tuum communi vino æquale. At vinum fori tale esse non supponitur, immò, nec præsumitur, præsertim hic Panormi, ubi adeò rigorosa lex adest, ne vino vendendo admisceatur aqua, ut pœna plectatur is œnopoia, qui in sua officina, vel parvum, aquæ vasculum habere, inveniat.

7. Secunda disparitas. In tuo vino later deceptio, quia illius Emptor aquam in eo, seu alienam substantiam nequit discernere, atque adeo est involuntarius, ut dicebam, in ea emenda: At in frumento facile potest advertere, intercurre Ordeum, vel quid simile purgamentum, idque in tanta, vel tanta quantitate, &c.

8. Quintò. Si tantus rigor in arcenda aqua à loco venditionis vini est in Republica, ut modo innuimus, tantaque vigilantia, ne fiat ejusmodi immistio, viget apud Rectores Civitatum, signum profectò est, magnum hoc esse civium damnum. Atque inde colligimus, eam mistionem, quam vis aliunde prava non esset, esse tamen illicitam ex eo capite, quod non est aperienda via ad furta, & injustitias.

9. Sexta. Vinum merum usui est Consecrationi Sanctissimi Christi sanguinis: est aptum ad multa medicamenta, est ebibendum ab iis non rarò, quibus nocumentum affert aqua, quam vis modica, & cuicumque, quamvis generoso vino permista. Consule medicos.

10. Septima. Quid, si servandum sit vinum ad multos dies? sane mistum aqua accedet facile, non ita, si sit merum. Vidit hoc inconveniens Bonacina, qui ita loquitur, a Broc. ut videatur concedere, mistionem prædictam, loco mere quando vinum est consumendum statim, citando. quod solet esse in venditionibus, ut loquimur, ad minutum, non verò, quando in magna quantitate, quia in minutis non est diu servandum, sicuti in quantitate notabili. Sed quæso, unde scias mensuram, quam vis parvam à paupere emptam, non esse conservandam ad aliquem diem, vel usque ad Vesperas? cum tamen experiamur vinum aqua dilutum, etiam uno die, non infrequenter, accescere, vel saltem notabiliter evanescere. Vel unde scias, non parari ad medicamentum, vel ad quid simile? Est igitur, id negligere, periculosum plenum opus alex.

11. Octava. Vinum, ut habemus ex omnium Medicorum suffragio, digeritur, & convertitur in alitum, cum aqua, quia est elementum, & non corpus mistum, non convertatur in aliti substantiam, sed sit tantummodo alimenti vehiculum. Hinc ergo fit, ut qui emit vinum ebibendum, etiam statim, vinum velit purum emere, ut possit ad suum libitum, vel, ut vehiculo uti, vel præcipue, ut alimento, non verò velit emere aquam, quæ,

quæ, tamen si generoso vino immista, substantiam alicui non adauger.

12. Afferam in hanc rem narratiunculam non illepidam, quam ab amico, qui præfens interfuit facta, nuper accepi. Appulit non multis ab hinc annis Panorum Civis Mediolanensis ex Comitum familia Nobilis, qui à Paris Nobilitatis viro ad prandium non paucis aliis primoribus invitatus, magna, ut fit, etulentorum copia, & generoso nostrate vino exceptus opipare fuit. Sub finem convivii, incidit sermo de vino propinato, ex qua scilicet regione procreatum est, dictumque est, ex latifundio Bachariæ prope Panormum. (An à Baccho nomen hoc duxerint majores nostri, an aliunde, nobis incertum) similiaque fere esse non pauca, quæ ex vicinis locis ad nos afferuntur vina.

Tunc advena, laudare vinum Regionum suarum, nostrum deprimere, bibi suum sine timore, vel ebrietatis, vel offensionis, amabile esse, gratum, suave. Contra, Panormitanum vellicare nimis palatum, in caput evolare protinus, sensus, ac rationem interturbare; de eo fortasse sapientium illam paræmiam usurpari, primum vini Calicem afferre sanitatem, secundum, delicias (sed certe dicebat, non mihi.) At vero tertium, esse omnino venenam. Aderat ibi inter Ministros, convivio servientes, quidam homo, Leporum, (ut cum Catullo loquat) disertus Pater, & facetiarum. Is ita Comiti respondit: Nobis etiam, nobilissime vir, Panormi, suppetit artificium, quo, quando libuerit, generent vites nostræ vinum vino mediolanensi quàm simillimum. Immo in Cella vinaria Domini mei hujus generis copia non deest. O lepidum caput, subjunxit Comes, bonum vinum, instar Evangelici Architrictini ad finem convivii reservasti? Adduc ad nos, amabo te, vel unum Calicem ex illo. Afferam, ille respondit, si jubes, & amphoram. His dictis, recessit homo à loco, & clam in remoto cubiculo, miscet rubro vino nostrati commodam aquam, eoque confato plentim cyathum, viro Mediolanense vinum experenti, & expectanti, reverenter propinat. Ut vinu is delibavit. Proh dixit, quàm excellens vinum? hoc illud erat, quod ego exoptabam, quodque meritis laudibus extollo. Tunc facetus ille. Dicam, inquit, ingenuè. Locus, ac regio, unde præstantissimus hic latex advehitur, puteus est, fons

salientis aquæ est: Quoties nos vinum tenue Mediolanensi simile experimus, aquam infundimus, & Mediolanense procreamus. Plausum dedere assidentes Convivæ. Sed Comes, ut erat vir cordatus perinde, ac festivus, sibi non defuit, responditque promptissimè. Heus Domini: At ego, at nostrates, at Medici omnes vinum in stomacho volumus, non aquam. Ad quæ mutire ausus est nemo.

13. Ajo ergo, Eminentem vinum, etiam ad potandum statim, vinum in stomachum trahere, velle, non aquam. Unde, si tu illi hanc intrudis, injustitiam illi facis, ac restitutioni sis obnoxius, quia plumbum pro argento, pretio argenti, hoc est, aquam ex flavio, pretio vini ex dolio, vendis.

Quid de hujusmodi Venditione vini dilati, sentiant Doctores?

14. Objicies. Delugo a dixit Concederem a Delugo rarissime vino, &c. ergo in aliquo, licet raro disp. 2.6. de calu, licebit. Rursus Lessius, b Bonacina, c Iust. à n. Diana, d citatis e aliis prædictam missionem 67. concedunt, cur ergo nos tam alieni ab illa recedimus? b Less. lib. 2. c. 21.

Respondeo, Expende, Lector, naviter hos quatuor Doctores, apud quos habentur c Bonacina ceteræ omnes aliorum fundamenta, & inde l. mox citando. tu ipse Judex decisionis esto.

15. Delugo loco citato nu. 68. sic loquitur: Hac sententia concedens missionem prædictam non mihi displicet cum aliquibus limitationibus. Prima est, quod verè nullum damnum c Lopez, Empt. ri sequi possit: nam si vinum aqua mistum Io. la servare vellet, detrimentum pateretur, eo, quod Cruix, Hocius acceperet, vel corrumpere propter mob. qui aquam admistam: Secunda, quod, quando lege bus aade taxatum est pretium, admistio non fiat ex materia omnino peregrina, sed ex ea, qua, seclusa Banci in industria, admisceri solet tali rei per se loquendo. singular. ca. Nam tritico in area, alia quadam semina disu 220. versa, qua cum tritico nasci solent, miscentur, sicut, & palea, pulvis, sorbes, qua si in eadem solum quantitate miscantur ex industria tritico puro, non extrahitur à statu, quem habet triticum lege taxatum. Vinum verò, seclusa industria, non solet esse mistum aqua: quare lex taxans pretium vini, loquitur de vino puro, quale est omne vinum ex torculari extractum. Et ideo, qui habet centum amphoras vini puri, & admiscet illis duas aqua, jam vendit

vendit singulas amphoras vini puri, pretio excedente taxam, qua sola refertur ad vinum purum.

Si tamen consuetudo esset alicubi, admiscendi parum aqua vino, quando conficitur, quia id potius necessarium iudicant ad perfectionem talis vini, non esset illa mistura peregrina, nec praefer intentionem legis, quia pertinet ad ipsam confectioem talis vini.

Quando vero pretium non est lege taxatum, & mistio nullum affert nocumentum, quo res minus bona sit, quam alia pura, non video, cur mistio illa contineat aliquid contra Iustitiam. Et paulò post: Infero Primo, quando pretium non est lege taxatum, mistionem, etiam materia peregrina, non nocere, nec impedire, quod commune pretium pro illa re accipiat, si verè non secundum solam apparentiam, sed in sua bonitate, & utilitate equivalet rebus puris. Aqua verò vino mista rarissimè excusare poteris Venditorem, quia licet vinum generosum sit, multum tamen patitur ob eam mistionem, & ad plures affectus minus ut se esse solet.

16. Hæc Delugo, in quibus animadvertis, quam limitatè, cautèque loquatur, unde, si attentè ejus doctrina expendatur, apparebit, illud, quod rarissimè concedit, esse solum, in eo casu, quem ipse idem dixerat, & nos a alibi etiam admisimus, quando necessaria est ex arte ad vini confectioem.

17. Lessius l. c. sic habet: Si res ex admistione non esset minus bona, quam ea, qua ab aliis venditur, non esset condemmandus injustitia, qui eodem pretio, vendoret, quia illa fraude nullum damnum infert Emptori. Cur enim rem suam non possit ad eum statum reducere, in quo sunt res aliorum, & tunc eam vendere eodem pretio, quo alii? Est hoc interdum in vino, tritico, & similibus speciebus, dum vino valde præstanti miscetur aliud tenue, vel aqua, aut tritico valde puro, Secale; ea tamen moderatione, ut non sint deteriora, quam, qua ab aliis passim venduntur. Et paulò post: Crediderim tamen, talem posse puniri, tanquam specierum vendendarum Adulteratorem, & Emptorum deceptorem. Tales enim mistiones sunt in Republica valde odiosæ, & Auctores infames.

18. Hæc Lessius. Ubi vides Primò, eum loqui, cum quis rem suam potest reducere ad statum rei, quæ venditur in foro, & in quo sunt res aliorum. At certè aliorum vina non sunt in statu vini lymphati ergo ad lymphatum Lessii dictum non se extendit. Sed se ex-

tendere solum, poterit, quando admiscetur vinum tenue, vel illa modica aqua necessaria in confectioe primordia vini, & de hac necessaria aqua ipse intelligendus est, quando dicit (Dum vino præstanti miscetur aliud tenue, vel aqua) illa enim necessaria aqua valde præstanti vino, seu musto adhiberi solum in aliquibus valde calidis, siccisque Regionibus solet, vel certè in aliis, quando suo tempore opportuna pluvia defuerunt.

19. Vides Secundò, moderationem ab illo affixam (ut non fiant deteriora) ac semper deterius sit vinum, ut probatum est. Vides Tertiò, quam severè damnet ejusmodi Venditores, dum eos vocat adulteratores, deceptores, Infames.

20. Vides Quartò, dum pronunciat, te posse puniri, ut Adulteratorem, & Deceptorem, manifestè docete, re in culpam, seu peccatum incidere (nec solum ex præsumptione, quam unam indicavit Valentia mox afferendus nu. 23, sine) pœna enim injustè inferretur sine culpa. Quod si paulò ante, te non condemnavit injustitiæ, unde colligere posses, te non obligari ad restitutionem, idè te non condemnavit, quia, ut ex prædictis patet, loquebatur in iis casibus, in quibus restitua, tuumque vinum deteriora ex mistione non fierent, & statum bonum similem aliis, quæ communiter venduntur, haberent. Id, quod, loquendo de vino, tunc est, quando vino præstanti admiscetur vinum tenue, vel aqua illa necessaria in ejus confectioe.

21. Bonacina, b eum prædictam mistio- b Bonac. nem absolute concessisset, has rationes ad- de contr. dit: Primò, quia Venditor potest res suas ad eum 3. q. 2. p. 6. statum revocare, in quo res aliorum existunt. Se- u. 17. cundo, quia nullum damnum, vel injuriam infert Emptori, cum non teneatur illi tradere res majoris perfectionis, & integritatis, quam ab aliis venduntur. Tertio, quia æstimatio rei desumitur per ordinem ad usus humanos; cum autem res per admistionem recensitam sit adhuc aequè utilis ad usus humanos, ad quos emitur (ut suppono) sequitur, Venditorem non peccare contra Iustitiam, nec teneri ad restitutionem. Quar- To 3. d. p. id, quia sicut Venditor potest minuire mensuram, 5. q. 2. p. 4. quando alia ratione non potest justum pretium 4. Concl. extorquere ab Emptore, ut ait Valentia, c. ita, 4. ad fin. qui vino generoso apponit aquam, cujus apposi- Sed con- tione vinum non fit deterius eo, quod passim ab ge. Cas- aliis venditur; nisi fortè periculum sit, ut Empt- claus. 1. 107

a Lib. 8. in
Decal. Ty.
3. c. 7. §.
11. n. 6.

119 intentionem habeat illius servandi, sed vinum servare nequeat ob aqua admisionem. Et paulò post: Arcendi tamen sunt Venditores ab huiusmodi mistionibus, & fallaciis, &c.

22. Hactenus Bonacina. In quo Notas Primò, primam rationem non posse applicari ad rem nostram, quia vinum per aquam à vini statu distrahitur. Secundam fallam nimis esse, damnum enim & in iuria fit ementi involuntariè. Terriam esse item fallam, vinum enim lymphatum non est æquè utile ad usus humanos. Et ipse quidem dicit, (esse aquè utile, ut suppono) quod certè supponere non debuerat. Præterea licet venditor non teneatur tradere rem melioris conditionis, certè tenetur, non tradere deterioris.

23. Notas Secundò, non rectè applicari eam doctrinam Valentia: ad casum nostrum: Aliud enim est, vendere rem demendo de mensura, & simul demendo de pretio (quod cum quibusdam conditionibus fieri possit,

lib. 8. in
Dial. Tr.
c. 7. §.
11. n. 4.
b. Eam.
de cura.
c. 7. §.
17.
Valent.
To. 3. lib.
1. q. 10. p.
4. Causa
4. ad fin.
Sed corri-
ge, Cor-
claf. 1.

diximus etiam nos alibi a ex eodem Valentia.) Aliud est, vendere id, quod emens directè non intendit emere, & quod caput est, vendere eodem pretio, quo venditur alia substantia, &c. hoc postè ius nunquam profectò docuit Valentia. Ecce ejus verba hic ad apicem excerpta loc. cit. conclus. 5. non autem quarta, ut citat Bonacina. Quando rei vitium adversatur intentioni absolute, vel conditionali, sive sit occultum, sive de se manifestum, illicita est venditio, cum Venditor sciens, Emptorem vitium rei ignorare, tacitus rem ei vendit. Si tamen vitium, neque absolute, neque conditionali intentioni emptoris adversatur, & Venditor justè minuat rei pretium propter illud vitium, licita est venditio, quamvis rei vitium dissimulet. (Id semper intellige cum conditionibus, ab ipso loco cit. & à me loco item citato, explicatis.) Et paulò post: Similiter, si quis v. g. nollet dare justum pretium pro tanta mensura tritici, licetè posset Venditor minuere mensuram tacitus, & dare illi tantum tritici, quantum justò emeretur pretio, quod ille vellet dare. Caterùm cavendum est, ne in hac parte permittatur nimia licentia Cauponibus, & huiusmodi; nam hi serè excupiditate lucri proclives sunt ad fraudes in mensurandis rebus, ut meritiò possit serè semper Magistratus præsumere, illos inique facere, ac quo ad eos punire. Hæc Valentia.

23. Neque ipse idem nobis obstat, dum paulò post, sic addit: Si quis venderet alteri vinum dilutū, quod perinde sit illi futurum usui (quia emit tantum bibendi causa) licetè poterit tacitus illud vendere pro justo pretio. Non, inquam, obstat, nam illud pro justo pretio, si bene contextum ejus doctrinæ expendas, significat illud (demendo de pretio, juxta ac demus de mensura.) Et quidem in eo casu, quo ex malitia nollet Emptor dare justum pretium, ut modo ipse Valentia dixit, & ego latius ibid. b explicui.

24. Notas Terriò, quam moderatè deinde monet Bonacina, arcendos esse ejusmodi Venditores ab ejusmodi mistionibus, & fallaciis.

25. Et tamen Diana, c ut ad ipsum deveniam, sic habet: Putabam hanc sententiam concedentem prædictam mistionem citatos Doctores dumtaxat (Joan. la Crux, Lessium, Homobonum) Patronos habere, sed postea inveni Bonacinam virum doctum, etiam illud amplecti. Et probat validissimis rationibus, quas accipe. Hæc Diana, qui deinde exseribit rationes modò à nobis allatas, rejectasque; ut sanè posset quis exclamare, proh validissimas rationes, quæ tam facilè infirmari potuèret? Adde Primò, vix Bonacinam posse dici eam opinionem in praxi amplecti, à qua arcendos tam severè monet Venditores. Adde Secundò, qua veritate posse illum citari, quasi absolute concedentem, si ipse disertè limitat ad eum solum casum, quo prævideatur, vinum non esse servandum? id, quod ego notavi, ejusque, quamvis limitatam concessionem numero decimo rejeci. Adde denique Terriò, si quamvis Bonacina, aliique nu. 10. citati, benignius quid indulserint, re, si nunc viderent, maturius considerata, futurum fortasè esse, ut in posterum idem non concederent.

o/80

FINIS TRACTATUS QUINTI.

Tamburinus de Sacramentis.

Hhhh

TRACTATUS